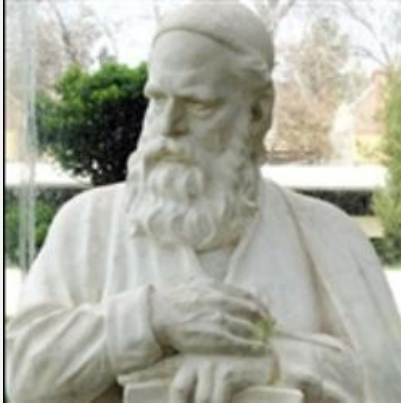

خیام چگونه شاعری جهانی شد؟

چند قرن از مرگ عمر خیام گذشته بود که ترجمه و انتشار رباعی‌های او در غرب، این شاعر، فیلسوف، ریاضی‌دان و منجم ایرانی را برای همیشه در دنیا جاودانه کرد.

همشهری آنلاین: چند قرن از مرگ عمر خیام گذشته بود که ترجمه و انتشار رباعی‌های او در غرب، این شاعر، فیلسوف، ریاضی‌دان و منجم ایرانی را برای همیشه در دنیا جاودانه کرد.

به گزارش خبرنگار ادبیات خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، خیام که بیست‌وهشتم اردیبهشت‌ماه روز بزرگداشت اوست، هم‌اکنون و پس از گذشت چند قرن از مرگش، نه به واسطه‌ی علم خود در نجوم و ریاضی و فلسفه، بلکه با سرودن چهارمصرع‌هایی به نماد فلسفه‌ی شرق و معروف‌ترین چهره‌ی ادبی ایرانی در جهان تبدیل شده است؛ کسی که با رباعی‌هایش رنج خود از بی‌ثباتی این جهان و مرگ و نیستی را به همه‌ی دنیا نشان داد.

خیام در سال 427 خورشیدی در نیشابور متولد شد. زندگی‌اش را با تسلط به بیش‌تر علوم روزگار خود از جمله ریاضیات، فیزیک، موسیقی، پزشکی، فلسفه و الهیات گذراند و تمام معاصرانش او را به عنوان یک دانشمند و فیلسوف می‌شناختند. اما شهرت جهانی خیام چندین قرن پس از مرگش شروع شد؛ زمانی که ادوارد فیتزجرالد انگلیسی دست به ترجمه و انتشار رباعیات او زد. تأثیر همین رباعی‌ها بر ادبیات غرب و نویسندگانی مثل مارک تواین و تی.اس. الیوت بود که خیام را به شاعر محبوب روشنفکران جهان تبدیل کرد.

فیتزجرالد زمانی که در حال مطالعه‌ی کتاب «دن کیشوت» بود، به نام ایران برمی‌خورد و تصمیم می‌گیرد زبان فارسی را یاد بگیرد. پس از آموزش زبان فارسی چند متن از عطار نیشابوری ترجمه می‌کند، اما آشنایی او با رباعی‌های خیام، باعث شهرت جهانی خیام می‌شود و نام فیتزجرالد را برای همیشه به عنوان معرف این شاعر به ادبیات غرب در دنیا ثبت می‌کند.

رباعی‌های خیام در زمان حیاتش به علت وجود فرقه‌های گوناگون و تعصب‌های اعتقادی در میان مردم، مخفی ماند و تدوین نشد. هیچ‌یک از معاصران خیام از جمله نظامی عروضی و ابوالحسن بیهقی از شاعری خیام یاد نکرده‌اند و او را تنها به واسطه‌ی تسلطش بر علوم مختلف می‌شناختند.

ترجمه‌ی رباعی‌های خیام در اروپا جزو متون کلاسیک ادبیات انگلیسی است. بسیاری از این شعرها به مرور زمان به ضرب‌المثل تبدیل شده‌اند. محبوبیت شعرهای خیام به حدی است که افرادی مثل آبراهام لینکلن و ولادیمیر پوتین از خواندن رباعیات خیام سخن گفته‌اند.

خیام در آثار نویسندگان مشهور اروپا تأثیر داشت. به عنوان مثال خیام در رمان «گرگ دریا» اثر جک لندن (نویسنده‌ی آمریکایی)، سوژه‌ی گفت‌وگوی دو نفر از شخصیت‌های داستان است. در این گفت‌وگو به این مسأله اشاره شده است که خیام با وجود تمام بیهودگی‌ها و مصایب زندگی، آن را به مرگ ترجیح می‌داد.

ویل دورانت (نویسنده و فیلسوف آمریکایی) نیز معتقد است، روشی که خیام برای حل معادله‌های سه‌مجهولی ارائه داده، شاهکار علم ریاضی در قرون وسطاست. همچنین خورخه لوییس بورخس، شاعر آرژانتینی، نوشته‌هایی درباره‌ی خیام دارد.

زندگی و آثار خیام به اندازه‌ی مورد توجه بوده که توسط هالیوود به فیلم تبدیل شده است. «افسانه‌ی عمر خیام» آخرین فیلمی است که در سال 2005 درباره‌ی این شاعر ساخته شده است.

هرساله در دانشگاه‌ها و مراکز فرهنگی سراسر اروپا مراسم مختلفی برای بزرگداشت خیام برگزار می‌شود. نام‌گذاری مکان‌هایی در کشورهای مختلف به نام خیام و نام‌گذاری یک سیارک در منظومه‌ی شمسی توسط «ناسا» نشان‌دهنده‌ی شهرت جهانی، شاعر رباعی‌سرای ایران، است.